

CRONICA POLITICĂ.

— 19 Sept. (1 Oct.)

— „Kološvár“ sorie, sub titlul „*di-
lele frumoase dela Agram*“, un arti-
colu de fondu din incidentul visitei ce o
făcure Ungurii mai deună-șile esoposției.
In acestu articolu optimisții dela „Ko-
lošvár“ voescu să interpreteze „primirea
simpatică, sărbătorască și ospitală“ ce li-o
făcure Croații, în sensulu unei „înfrățiri
politice“ dintre Unguri și Croați. Inte-
resantul este cum își începe „K-r“ arti-
colulu său: „Unde până acuma — dize
— au totu demonstrat în contra nōs-
tră, în capitala Croației, acuma nu nu-
mai, că *ne aclamează* cu urale, ci încă ne
impărțășim și *de sărutare frățescă*“. —
Ei bine, decă „politicianii“ din Clușu sunt
în credință, că acea sărutare a fostu să-
rutare frățescă și nu pōte cea din s-ta Scrip-
tură, apoi să li fiă de bine! Fericiți sunt
cei ce credu!..

— Diarului „*Neue Freie Presse*“ i-se
sorie din Varșovia, că fortărețele rusesci
Ivangorod, Varșovia, Brest-Litevski și
Noro-Georgivsk, au fostu în timpul din
urmă întărite cu marț garnisōne. Ase-
menea se mai anunță, că marile manevre
rusesci din cerculu militar alu Varșo-
viei s'au terminat. Generalulu Gurko
în persōnă au condusu aceste manevre,
la caru au luat parte 85 bataliōne, 60
escadrōne și 224 tunuri, cam la 72,000
de soldați.

— In orașulu *Saint-Dié* în Francia
s'ă ținutu unu banchetu din incidentulu
impărțirii premiilor la societatea agro-
nomică. La acestu banchetu, Iules Ferry
ținū unu toastu în onōrea președintelui
Carnot, dizendu, că acestuia are să-i mul-
țimescă republica francesă, caracterulu
ei pacnicu și stabilitatea ei. Oatorulu
dize mai departe, că republica păstrând
politica înțeleptă și chibzuită a lui Car-
not, se va putē alia cu *monarhiile mari
din Europa* (Aplause).

— In 29 Septemvre n. c. a cetitū
papa rugăciunū pentru toți peregrinii
aflatu în țilele aceste în Roma. Imbul-
zēlă înainte bisericeii Sf. Petru a fostu
atātū de mare, încātū mai multe femei
au leșinat și pentru ca să se încungiure
vre-o nenorocire, au fostu chemate douē
bataliōne de infanteriă, ca să restabilească
ordinea. La 8 ore era biserica Sf. Petru
plină de omeni. Cătră 9 ore sosi papa,
ședēndu pe unu scaunū portativu de
auru. Papa părea slăbitu și obositu.
Abia ridică mânilu pentru binecuvēntare.
Mulțimea isbucni în strigāte entusiaste.
După ce papa săvērși liturgia, a fostu
condusu în modu solemnū printre șiru-
rile peregrinilor, caru ingenuchiară cu
toții și strigară „*Trăiescă Leo XIII*“. Ce-
remonia fū imponentă cu deosebire, când
capela sixtinică esecută o cântare, acom-
paniată de sunetulu trāmbițelorū de ar-
gintu.

In întrunirea socialiștilorū bavarezi,
care a avut locu la Mūnich, deputatul
Wolmar a obținutu unu mare succes.
Elu a vorbitu mai alesu despre congre-
sul dela Erfurt. A declarat, că supri-
marea drepturilor de vamă asupra ce-
realelor e o măsură inevitabilă la care
guvernulu va trebui să se hotărască
cātū mai curēndu. Dēnsulu s'ă ridicatū
impotriva planurilor rēsoinice, ale pu-
puterilorū, căci menșinerea păcei este
indispensabilă pentru realizarea planuri-
lorū socialiște. Dēnsulu a sfărșitū ata-
cāndu cu violență partidulu tinerilorū
socialiști.

— Despre *prigonirile creștinilorū* în
China, se telegrafiază: In 3 Septemvre
cu fostu arse în Ittschang casa misiona-
rilorū catolici americani, precum și alte
case ale Europeanilorū. In ziua următoare
poporul fanaticu a atacatū cu furia cle-
rulu creștinu de acolo. Mai multe călu-
gărițe din ordinulu Franciscanilorū au
fostu greu rānite. Apoi au fostu jefuite mi-
siunile catolice și protestante, cărora li-s'ă
datu focu. Indigenii dize, că cauza aces-
torū turburări este, că unu creștinu ar fi
ucisū unu copilū alu unui Chinezū. Tur-
burările aceste din China producū se-
riose îngrijiri, și ne putem aștepta în
curēndu, la o procedură colectivă ener-
gică a marilorū puteri europene.

SCIRILE ȚILEI.

— 19 Sept. (1 Oct.)

Regele Carolū se va întâlni cu regele
Umberto la Monza. La această întâlnire
va fi de față și ministrulu-președinte di
Rudini și ministrulu italianu de rēsoiū
Pelloux.

Maghiarii la Agram. Ni-se scrie din
Agram cu data 29 Septemvre n.: Un-
guri au fostu primiți aici forțe bine:
fără șgomotū, fără Jivio și fără „eljen“
urī. Eri s'au întorsu la Budapesta. Și
incōce și în colo se dize, că ar fi fostu
7 Unguri și 44 de Ovrei tăiați, inse ne-
botezați. Cu totulu au fostu așa-dēră 51
de Maghiari. Mulțimea și notabilitățile
croate au fostu cu toții ocupați cu des-
velirea monumentulu rēposatulu Dr.
Ljudevit Gaj în Krapina, în partea nor-
dică de aici. Așa-dēră nu apututū fi mul-
țime mare în Zagrabū și oșpeții unguri
fură tocmă bineveniți, căci stradele fi-
indū gōle, se putură preumbla în totă
liniștea.

Peregrinii unguri la Roma, după
cum i se telegrafiază din Roma diaru-
lui „*Neues P. Journal*“ au fostu flue-
rați la gara din Roma de mulțimea cea
mare adunată aici. — De sigurū, că au
fostu fluerăți din „*simpatia*“.

Catastrofa dela Saint-Mandé. Tribuna-
lulū corecționalū din Parisu a judecatū

țilele aceste procesulu nenorocirei de-
la Saint-Mandé. Dintre cererile părților
civile amintimū pe aceea a unui domnū
Lachan, care reclamă 150.000 franci
daune interese pentru d. Fargier, co-
merciantū de pānzării, care și-a pierdut
femeia și fiica. Tribunalulu deliberāndu
asupra mai multorū cereri a acordatū,
intre altele, domnișorei Jovvin, care și-a
perdutū părinții și căreia i s'ă tăiatu
unū piciorū 75.000 de fr.; ear fratelul
domnișorei Jovvin 25.000. Tribunalulu
a refusatū circumstanțe ușurătoare meca-
niculu Caron și l'a condamnatū la doi
ani închisōre și 500 franci amenda. D.
Deguerrois, subșef de gară dela Vincennes
a fostu osinditū la patru luni închisōre și
300 franci amendă. Compania de Est
a fostu declarată responsabilă în mate-
ria civilă.

Explosiune. Se telegrafiază din New-
York: Colonia italiană celebrāndu o
serbare comemorativă, s'ă datu unu focu
de artificii. Se încarcase cu dinamitū o
țevă pentru gazu, care a făcutū esplosiă
și a omoritū patru persōne, rānindū gravu
pe alte 22 de persōne. Printre rāniți se
afli și căpitanulu de polițiă. Unu mare
numēru dintre rāniți e probabilū că vorū
muri.

Societate sērbo-francesă. In Paris
s'ă înființatū o societate sērbo-francesă,
pentru lucrările publice ale Sērbiei, cu
unū capitalū de 10 milioane de franci.
Societatea acēta a luatū asupra-și lu-
crările comunale din Belgrad.

Comorile lui Cresus. Mai mulți arche-
ologi francesi au fostu însărcinați, după
cum se anunță din Paris, se facă desgro-
pări în Sardes (Asia mică) fosta capitală
a Lydiei, în loculu acela unde se afla
palatulū regelui Cresus.

Ciocnire de trenuri. O depeșă din
New-York, cu data de 13 (25) Sep-
temvre, anunță: O ciocnire s'ă întēm-
platū întrē douē trenuri de lucrători ai
drumului de feru lângă Zellenopolis
(Pensilvania). Mașinistulu și vr'o optū
lucrători au fostu omoriți; vro doușdec
au fostu rāniți.

Nenorociri. Astăzi după amēdi unu
birjarū a călcatū cu trāsura pe o Romā-
nă bētrānă dela sate. Femea e contusi-
onată greu la piciorū. Birjarulū e a-
restatū.

— Totu ađi după amēdu o copilă
de 8—10 ani cădu dintr'o birjă, ce ve-
nia pe Strada-Vămei. Din norocire însă,
birjarulū opri imediatū trāsura și ast-
felū copila, care era cātū p'aci să fiă
strivită de rōtele birjei, scōpă cu o mi-
că contusiune. — Peste totu ar fi de
doritū, ca birjarilorū să li-se impună o
mai mare precauțiune.

Memoriulū studenților Maghiari
și Italiani.

Acum douē săptămāni țiarele
maghiare publicară cincē rēnduri
dintr'o scrisōre a d-lui Maineri, în
care se vorbește despre simpatia,
cu care Italianii au întimpinatū
memoriulū maghiarū. Noi publi-
cămū mai josū după „*Timpul*“ o
scrisōre a d-lui Maineri, care du-
pă informațiunile particulare ale
numitulu diaru, e scrisă în același
timpū, cu cea adresată studenți-
lorū maghiari. In rēndurile scri-
sōrei d-lui Maineri, cătră Maghiari,
nu e nici decum vorbă despre o
simpatia pentru memoriulū ma-
ghiarū, ci e curatū o scrisōre de
complesanță.

Eată scrisōrea d-lui Maineri
adresată studenților romāni:

Roma, 26 Augustū 1891.

Onorate și nobile domnū.

Vē trimitū unu numēru din diaru
„*Il Diritto*“ în care e vorba de scrisōrea
plină de inimă, pe are a-ți binevoitū a
mi-o adresa. Cum veți vedē, noi apro-
bămū generōsa vostră propunere.

Din împrejurări de sānetate, n'am
pututū se vē rēspundū la timpū cum do-
rea inima mea; dēr sperū că voi și a-
micii voștri, mă veți ierta pentru acēstă
intārdiere fără de voiă.

Primiți dēr acum mulțāmirile mele
pentru trimiterea nobilei voștre publi-
cațiuni.

Vechiū prietinū alu Romāniei și în
relațiune cu mulți din fiit sēi iluștrii și
meritoși, totū ce vine din regiunile Car-
paților și ale Danubiului redeșteptān-
du-mi în minte puterea și mărirea Ro-
mei antice imi reamintesc comunitatea
de origine și de sānge și mă face să
facū urări pentru o sōrte mai bună pa-
triei voștre, noulu regatū, cătră care se
indrēptă speranțele Latinilorū din Ori-
entū și care se ridică ca unū zid de si-
guranță și de libertate pentru celelalte
națiuni surori.

Am avut onōrea să presintū aici
în Roma pe iluștrulū vostru concetățeanū
și amicū alu meu, Costatinū Rosetti,
iluștrulu și marelui italianu și amicū alu
meu, Benedetto Cairoli, și atuncī ca și
acum, gādeamū și gādesōu, că pentru
a întări legăturile de unire și indepen-
dență, trebuie să practicāmū necontentitū
virtuțile publice și private. Marile legi
ale istoriei rēmānū încredințate veșnicū
puterei timpului.

Apărătorū sincerū alu naționalități-
lorū, mi-a plăcutū totdeuna să apărū, și
am apărātū cauza celorū apăsăți și în
rațiunile fiă-cārnia în parte am căutatū
să conciliezū rațiunile tuturorū, pentru
că domnia dreptății și a păcei va fi asi-
gurată numai prin înfrățirea sinceră a
popōrelorū unite și libere.

oiculū, încātū i-s'au scursū ochii. Pentru
acēsta m'am juratū, că de și m'ar costa
viēta, ilū voiu rēsbuna. Așa s'ă întēm-
platū... A treia di am călăritū eu cu
lordulū, și pe asounū am pusū iască
aprinșă în urechia calulu sēu. Calulū a
săritū și pe tinērulū lordū ilū aruncă la
pāmēntū. Fără să șoie de sine l'am dusū
acasă și în urma loviturilorū a muritū a
treia di. Fapta mea s'ă sciutū și acum
mē caută ca să mē ucidă. — Eță scii
totulu, dēr decă se pōte, ajutā pe sēr-
manulū d-tale patriotū!

Holbein ascultă cu interesare în-
tēmplarea nefericitulu tinēru și i-se făcū
milă de elū.

— „Fiă! — voiu face totū ce voiu
putē. Aci ești în siguranță, dēr să nu te
tradezi până ce nu te voiu elibera!“

După aceea își lāsă pictura și inchi-
dēndu chilia s'ă depārtatū.

A doua di acum, la prāndulū can-
celarulu a și auditū întēmplarea, — fi-
resce cu diferite iluștrațiuni, — și audī și
aceea, că fugariulū nefericitū rēțācesce
prin apropiere.

Holbein compātimea forțe pe pa-

triotulū sēu, dēr încă totū nu l'a pututū
māntui, și așa mai o săptămānă la hrā-
nitū elū, ca nu cumva să pēră de
fōme.

Intre aceste artistulū audī, că în-
fricoșatulū rege Henric alū VIII-lea încă
în timpulū acela va cerceta pe cancelarū
în locuința lui de vēră. Pe Toma Morus,
regele l'a aflatū totdeuna gata. Auto-
cratulu superbū totdeuna i-a plăcutū a
vedē închināndu-se capacitatea înainte
pompei.

Și Henricū alū VIII-lea, care cu
adevērurile de credință tracta așa, ca și
cu femeile sale, ađi o îmbrāțișă, māne
li suceă gātulū, — care decă și-a uritū
soția și a voitū a se despărți de ea, nu
a recursū la preotū, ci la călșu, — în-
tr'adevērū a fostu unu rege înfricoșatū,
elū nu recunoscea cuvēntulū grațiă, sēu
forțe arare-orī.

Toma Morus însă, ca toți cei cu
mintē, s'ă alăturatū la greșelele forței,
și deși ca unū caracterū nu a măgulitū
nici când acelorā, dēr ca omū înțeleptū
nici nu s'ă opusū.

Regele a sositū. Făcut'ă elū mai de

multe-orī visite cancelarulu sēu favoritū,
acuma însă audindū, că are unū chipū
minunatū, — și acum a mersū ca să-lū
vedă.

Cancelarulū conduse pe regele sēu
din chilia în chilia. Când au ajunsū la
chilia, unde era espusă creatura perfectă
a penelulu artisticū, nedumeritulū rege
s'ă opritū surprinsū.

„Acesta-i mare — acesta-i minunatū!
— Cine e autorulū acestui tablou?“ în-
trebă regele.

— „Ioanū Holbein“, rēspunse can-
celarulū.

„Și mai trăiesce artistulū acesta?“

— „Trăiesce. Șese luni de când e
la mine!“

„Cancelare“ — dize regele pe jumē-
tate din glumă, — „asta-i tradare... a as-
cunde dinaintea mea unu astfel de te-
saurū, voiescū să-lū vedū!“

Regele șeqū, ér suita lui stātea pe
lângă elū. Pe ușa salei nu peste multū
intră Ioanū Holbein.

Ce a simțitū artistulū, când s'ă vē-
dūtū înainte celui mai mare despotū
alū timpulu sēu, — ar fi lucru greu de
spusū.

„Tu să fi autorulū acestorū opuri
mārețe“, lū întrebă regele.

— „Eu Majestate!“

„Bine! din minutulū acesta ești pic-
torulū de curte alū lui Henricū alū
VIII-lea! Acesta să-ți fiă premiulū pen-
tru arta-ți māreță!“

Holbein se închină pentru grațiā
neașteptată, dēr pe față-i nu se produse
nici o schimbare.

„Doră nu-ți e binevenită grațiā mea?!
Bine! cere ori și ce vei voi, eu tōte țile
voiu acorda!“

Holbein pāși înainte lui și plecān-
du-și genunchii înainte regelui a dize:

— „Da Majestate, a fostu unū timpū,
când inima-mi tresālta la acelu cugetū,
că vreodată voiu da de unū mare me-
cenatū, și eță am și ajunsū timpulū
acela. Dēr eu totuși altceva dorescū ađi!

„Altceva, ce să fiă?“

— „Grațiā, majestate, vieții unui
omū!“

„Decă cu viēta acelu omū potū să
cumpērī pe Holbein și arta lui — atuncī
fiă, rēmānū viu, deși ar fi chiar ucigașulū
pedecesorulu meu.“

Primiți, domnule meu, voi și amicii voștri, salutările mele cele mai cordiale etc.

Prof. B. E. Maineri.

Museu pentru îmbrăcămintele românești.

De Dr. At. M. Marienescu.

Unu popor trebuie să dea dovezi despre existența sa națională, și pentru aceasta neîncetat trebuie condus la activitate și ținut în ideile și principiile ce-i conservază și întăresc existența și caracteristica sa națională, și ajutat la pozițiunea, ce trebuie să o ocupe și în care să trăiască între alte popore; pentru aceasta unu popor trebuie să simtă și să știe, că veștesce ca să-și împlinescă chemarea sa, și că elu vrea, ca însuși să-și hotărască soarta sa.

A ajunge la acesta, multe sunt de lipsă!

Românul în viața să înțelegă trebuie neîncetat să lucre, — căci fără lucru, nu are viață.

Încătrău căutăm cu ochii și cercetăm, vedem lipsese; aceste, după împregiurări sunt mai mari sau mai mici, așa precum pe felurite cariere am făcut progrese mai mari sau mai mici; dăr Dumnezeu ne-a creat într-unu număr destul de frumos, ca să ne împărțim pe felurite cariere și să lucrăm ca furnicile și albinele; ba decă se pte să producem și noi ceva nou între popore, — ba decă se pte, prin voință tare și pricepere să arătăm și noi barmu în ceva, atare superioritate.

Haideți dară la lucru, la unu lucru nou, — la înființarea unu muzeu naționalu, unu muzeu etnograficu românesc și anume pentru îmbrăcămintele românești, adunate din toate părțile locuite de Români. — Haideți dară la lucru!

Acesta e unu lucru de mare însemnătate pentru poporul român și e de lipsă pentru de a ne dovedi pre noi înșine și a ne cunoște noi pre noi mai bine — dăr acestu lucru pentru noi nu e greu de împlinit — și ce putem face cu puteri unite, — să facem, căci prin acesta arătăm activitatea, arătăm pricepere, și cunoștință de sine, — care multu ne va înălța în ochii lumii.

Unu astfelu de muzeu pentru îmbrăcămintele românești adunate din toate părțile locuite de Români e posibilu numai în București. Aci e centrul părții mai mari a Românilor; aci pot să dispună mai ușor despre mijlocele de lipsă pentru înființarea muzeului respectivu, — dăr firesce, că să pretinde conlucrarea și ajutorul tuturor din toate părțile.

Încât se pte combina ceva încă acuma, — mai întâi e de lipsă unu edificiu cu vre-o deose salone mari, — după împregiurări, o localitate ce se află

acum, sau unu edificiu nou, ce în viitoru ar ave să se ridice pentru scopul unu muzeu în înțelesul împărțit.

Adunarea îmbrăcămintelor să fiă datorința inteligenței și a damelor române din respectivele ținuturi de țară, cu porturi speciale românești, și îmbrăcămintele să se trimită în daru muzeului în București.

Decă în București, și în ținuturile respective inteligența și damele române voru afla de realizabilu acestu proiectu și se voru îmbărbăta pentru executarea lui, atunci muzeul pentru îmbrăcămintele românești în 3—5 ani s'ar pte pe deplin înființa.

Inteligenții și damele române din comitate cunosc porturile românești din ținuturi; pentru acesta mai întâi să hotărască, că din care ținuturi sunt de a se culege îmbrăcămintele românești? Apoi, în fiă-care ținut să se formeze câte unu comitetu specialu de bărbați și de dame — și comitetul pte fi din membrii câtu de mulți.

Din fiă-care ținut să se adune îmbrăcămintele bărbătești și femeiești, ce sunt în usă pentru patru vârste de omeni, anume: a) pentru prunci dela 5—12 ani; b) de june; c) de bărbat și d) unde este deosebire, și de moși: astfel și pentru genul femeiescu: a) de fetițe; b) de fată mare; c) de nevastă și d) de babă bătrână; fiindu cu privire la vestminte și de vară și de iernă și ică coala la unele specialități românești d. e. ciobană, moșu, etc.

Îmbrăcămintele se pot culege și respective procura 1. Prin dăruirea unor părți de îmbrăcăminte, sau alu unu îmbrăcământu întregu. 2. Prin adunarea de bani în ținutul respectiv și cumpărarea îmbrăcămintelor de lipsă. Îmbrăcămintele trebuie să fiă lucrate tocmai cum le pte săracul și avutul, să fiă adevăratu portu românesc.

Lucrătorea sau dăruitorea, sau numei dăruitorul își pte cōse numele în atare parte a îmbrăcământului și fiă-care dărabu de îmbrăcământu și fiă-care parte de vestmentu, trebuie descrie cu deamăruntul, cu numele cum se numesc la popor, ba și numirile materiilor, — a instrumentelor cu cari s'a lucrat și a felurilor de cusături, — și descrierea să fiă explicată. — Acestă descriere precisă trebuie alăturată la îmbrăcăminte.

Îmbrăcămintele bărbătești și femeiești destinate pentru muzeul din București, trebuie îmbrăcate pe bărbați și femei de vârstele respective și din poporul ce le pte, și apoi cei îmbrăcați trebuie fotografiați în grupele de lipsă, ca să se vadă, că cum se pun vestmintele pe trup. Aceste fotografii trebuie alăturate îmbrăcămintelor, ca la București să se pte arangia după trebuință.

Holbein enară întemplantarea nefericitului său patriotu, de care nu lă lega nimic, decâtu simțulu naționalu, și pe care cu preful arti sale l'a mântuit.

Ioan Holbein s'a mutat în palatul regelui unde a trăit în o comoditate și distincțiune de necredut.

Penelul său a ajuns la renume istoric. Elu a eternizat trăsurile Anei Boleyn, Iohanei Seymour și a Catalinei Howard, — cari ca victime ale lui Henric al VIII-lea au cădutu pe esafod.

Asemenea sorte l'a ajuns și pe Toma Morus, martirul adevăratu alu diplomației. Holbein vădu cu ochii cădend pe esafod capulu aceluia, căruia i-a pututu mulțami mai multu mărirea sa.

Arta lui Holbein cade în tipulu celu mai furtunosu.... După mōrtea tiranului a urmatu Eduard, și după acesta glorioasă regină Maria, care moșteni spiritulu pierdut alu lui Toma Morus, — deși acestia încă au profesat principiile cele mai diferite ale religiunii, dăr pe artistu ambii l'au respectat.

Holbein mai târziu și-a părăsit re-

ligiunea și încă din cauză forțe umane. Elu încă a fostu partașulu sorții lui Dürer, — soția lui a fostu o adevărată Xantippă. Ca mai ușor să se pte despărți de ea și pte din recunoștință față de curtea engleză, s'a făcutu lutheran.

Aici însă nu trebuie să considerăm omul ci pe artistu, și ca atare Holbein va rămâne idealulu posterității artistice. Cu câtu e mai mare ceva, cu atâtu îi e mai mare și umbra.... Și în timpul acelu încă considerau de bigotismu, — decă unu bărbat contra judecării îndatinate a celorlalți a cutezat a face aceea, ce caracterul și religiunea demandă.

Cel mai mare vrășmaș alu lui Holbein a fostu foculu. Opurile sale cele mai mărețe foculu le-a consumat. A rămasu însă unu „Joculu mortu“. Acestu cap de operă, care a ajuns a fi decopiat și a mia oră, adevăresce în modul cel mai clar, ce a fostu Ioan Holbein în viața artistică.

(M. Xaver). Iuliu Moldovanu.

Dela muzeul din București apoi se așteptă și ceva mai multu, — și mai întâi ca să facă unu felu de scheletu de lemn în locu de trupurile omenesci și acele să le îmbrace cu îmbrăcămintele respective mai departe, ca încetulu cu încetulu după fotografiile să se facă tipuri de ceară reprezentând chipulu și fisonomia Românilor și a Românelor, din ținuturile speciale, de unde adevă s'atrimisă îmbrăcămintele și fotografiile, ca întru adevăr să se reprezente unu felu de ființe românești. (Va urma.)

Coroșpondența „Gaz. Trans.“

Săcele, 17 (29) Septemvre 1891.

În fine după multă sbuciumare, filiala din Brașov a „Kulturregylet“-ului a ridicat în pița din Cernatul Săcelor unu monumentu, numit în limbajulu poporului nostru „mătăhală“, în amintirea celor 51 de „martiri“ cingăi din Săcele, căduți în revoluțiunea din 1848, 23 Decemvre.

Nu scim în ce constă „martiriulu“ acestor cingăi căduți în lupta dela 1848, căci în istoria revoluțiunii din 1848 nu se știe și nici noi nu ne aducem aminte, ca vre-unu Cingău să fi luptat cu arma în mână pentru principiulu libertății. Amintirea, ce i-au lăsat'o poporului nostru amintirii „martiri“, este cu totul de altă natură. Bătrânii își aduc și astăzi aminte, că după ce în 1848 Români Săceleni părăsiră vetrile lor de frica husarilor unguresci, casele Românilor, ba chiar și bisericile lor cădură jertfă lacōmiei Cingăilor, despoindu-le de iocōne și de alte lucruri prețioase. Multe amintiri triste i-s'au lăsatu poporului nostru din partea unor Cingăi dela 1848, dăr le voi lăsa acestea la o parte, mărginindu-mă numai pe lângă o scurtă descriere a tămbălăului împreună cu desvelirea bietului monumentu din vorbă.

Vineri, în ziua de 13/25 Septemvre a. c. mēstria au datu în primire acestu „mătăhală“ comitetulu arangiator, alesu anume spre acestu scopu din partea Kulturregyletului.

Pentru acoperirea speselor au datu o producțiune musicală împreună cu jocu și ca să iasă la vāpselă matadorii lor, s'au îngrijit, ca la acestă festivitate să participe totu corpulu didacticu maghiar din cerculu Brașovului, ținend adunarea Sămbătă în ajunulu festivității.

Cam pe la 7 ore dimineața începură să se adune d-ni învățatori de prin diferite părți și la vederea acestora se vede, că numai decătu i-a trāsnit prin minte și d-lui primaru Pap Marton, cingău din Săcele, ca să curețe pița în jurulu monumentulu și astfel a ordonat unu femeie de Cingău, ca să măture. S'a ridicat unu praftu mare, care începuse să pudreze hainele și bărbile oinștilor oșpeți. Unul dintre acestia, cu numele Koss Ferencz, din alu oăruia capu a eșit și ideia ridicării acestu monument, încep să mustre pe măturătoare în limba românească, pentru ce nu au stropit cu puțină apă. Se vede trēba, că schimbarea vechiulu portu cingăescu alu Cingăoicilor l'a sedus pe d. Koss, creșend, că măturătoarele sunt române.

Cătu pentru decurgerea concertulu din acestă zi, nu potu raporta nimic, căci m'am re'ntorsu la Brașov.

Duminea dimineața în 27 Septemvre n. s'au prezentat deputațiun din cele 7 sate, precum și din Apața și Crisbavă. Deputațiunile constau cam din câte 4 până în 8 fete și feciori conduși de preoții lor, apoi juși și notari maghiari. Unii dintre feciori purtau stēguri și fiă-care comună a contribuit cu câte o cunună, pe care au acățat'o de monumentu.

Din cuvēntările rostite cu ocazia tămbălăului din acestă zi forțe puțin am pututu înțelege din cauza șgomotului, ce-l făceau puținii Cingăi, ce erau de față, împreună cu copiii de pe stradă. Atăta am înțeles însă, că țința cuvē-

tărilor a fost de a potenta „patriotismulu“ modernu alu Cingăilor. Într'o cuvēntare fură avertisați Cingăii, ca privind la acestu monumentu să-și aducă totdeuna aminte de chinurile, între cari au murit cățiva Cingăi din Săcele, în amintirea cărora s'a ridicat monumentulu. Apoi am auzit dīoēndu-se, oă pământulu acestei patrie, „cāștigat cu sangele străbunilor noștri“, niciodat n'a fost în așa mare fericire ca astăzi. Altu ceva n'am mai înțeles, dăr i-am vedutu pe Cingăi rīdend și i-am auzit vorbindu românește și strigand „să trăiască.“

Mi-a părutu cam ciudat luoru, oă rolulu la acestă serbare l'au avut mai numai Maghiarii din Brașov, ér inteligența maghiară din Săcele prea puțină a fost băgată în seamă, ba am observat, că d-lu prim-pretore nici nu s'a arătat. Se vede trēba, că purtătorii drapelulu intoleranței și alu șovinismulu pentru părțile acestea l'au monopolizat Kulturregyletiști dela Brașov. Șvircolirile lor însă nu le aduc Cingăilor nici unu folos. Tocmai pe când tămbălăulu era în curgere, drōie de femei și bărbați Cingăi treceau în călătorii spre România spre a-și cāștiga pita de tōte zilele și ceva pentru zile negre; se vede trēba, că predicarea „patriotismulu“ din partea corifeilor lor n'a avut nici de cum farmeculu de a-i reținē.

După prāndu la 3 ore Cingăii se înșirară la o frumoasă horă românească în prejurulu monumentulu; de-aseenea jucară și alte jocuri românești, ér „osardaș“-ulu ilu jucară pe melodiu românesc, ca „Breaza“ și „Hațegoa.“

Ca de încheiere mai amintesc, că pe casele unor Maghiari și Ovrei din pița Cernatulu era arborat câte unu stindardu ungurescu, ér pe casa lui George Albuțu 2 stindarde unguresci. O fi făcut'o acesta pte de dragulu unei Șecuiene sdrētoșe, cu care am înțeles că trăesce în concubinatu. Șermanulu omu! X.

Telegramele „Gaz. Trans.“

(Serviciulu biroulu de cor. din Pesta).

Mōrtea generalulu Boulanger.

Bruxelles 1 Octomvre. Patru lucrători din cimiterulu dela Ixelles, vedură erī pe la 11 $\frac{1}{2}$ ore la amēdī pe generalulu Boulanger intrāndu aici. La 12 $\frac{1}{4}$ se auzi o detunătură. Lucrătorii alergară într'acolo și aflară pe generalulu Boulanger mortu pe mōmentulu dōmnei de de Bonnemains, cu revolverulu în mână. Glonțulu i-a trecut prin tēple.

DIVERSE.

Una pentru alta. Sub regele Ludovic VII era unu renumit profesoru de teologiă, Pierre de Cordeil, sub care studiă papa de mai târziu Inocenție III. Inocenție, în semn de recunoștință ilu făcu pe învățatorulu său episcopu de Chambrai. Odată papa fiindu mānicșu pe elu îi dīse: *Ego te episcopavi!* la ceea ce acesta rēspunse rēpede: *At ego te papavi!*

Iupiter. De câte-va zile strălucesc în Orient unu astru de o splendorē remarcabilă, — acestu astru este Iupiter, care ocupă în acestu momentu punctulu celu mai apropiat de globulu terestru. Timpulu când ne putem da seamă de acestu fenomen este, între mieđulu nopții și douē ore de dimineață, astrulu luminos atingend în acelu momentu înălțimea sa cea mai mare pe orizontu. Acestu însemnatu fenomen se reproduce la intervale forțe depărtate, căci Iupiter, a căru distanță de sōre este de 160 milioane de mile, întrebuițeză mai bine de doi-spre-dece ani pentru a percurge orbita sa.

Proprietaru:

Dr. Aurel Mureșianu.

Redactoru responsabilu interimalu:
Gregoriu Maiorū.

Cursulu pieței Brașov.

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including Banenote românești, Argintu românesc, Napoleon-d'ori, Lire turcesci, Imperiali, Galbini, Seris. fonc., Ruble rusesci, and Mărci germane.

Table with interest rates and prices for various goods, including Amortisarea datoriei căilor ferate, Bonuri rurale ungare, Bonuri croato-slavone, Despăgubirea pentru dijma de vin, Imprumutul cu premiul unguresc, Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului, Renta de hârtie austriacă, Renta de argint austriacă, Renta de aur austriacă, Losuri din 1860, Acțiunile băncii austro-ungare, Acțiunile băncii de credit ungar, Acțiunile băncii de credit austr, Galbeni împărătesci, Napoleon-d'ori, Mărci 100 imp. germane, and Londra 10 Livres sterlinge.

Cursul la bursa din Viena.

Table with stock market prices from Vienna, including Renta de aur 4%, Renta de hârtie 5%, Imprumutul căilor ferate ungare, Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare, and others.

Avisu d-lorū abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămuritu și să arate și posta ultimă.

Totodată facemū cunoscutū tuturorū D-lorū abonați, că mai avemū din anii trecuți numeri pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potū adresa la subsemnata Administrațiune în casū de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.“

Advertisement for mineral water „RÉPÁT“ with text: O specialitate necomparabilă între toate apele minerale alcalin-acide din monarhia și străinătate este apa minerală de „RÉPÁT“ care în urma compozițiunei pré fericite a părților sale minerale și a conținutului estraordinarū în acid-carbonic se bucură de o valōre medicinală fōrte mare și de unū renume universalū neîntrecutū.

Mersulū trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de statū r. u. valabilū din 20 Iulie 1891.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, B.-Pesta-Arad-Teiuș, Teiuș-Arad-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibiu) and rows for stations and train times.